

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

આવકવેરા કમિશનર, બોમ્બે

વિરુદ્ધ

મેસર્સ વાલચંદ એન્ડ કંપની (પ્રા.) લિમિટેડ, બોમ્બે

તા.૧૭ માર્ચ, ૧૯૬૭

[જે. સી. શાહ, એસ. એમ. સિકરી અને વી. રામાસ્વામી, ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ઓ]

ભારતીય આવકવેરા કાયદો (૧૯૨૨નો ૧૧મો), પેટા કલમ ૧૦ (૨) (xv) અને ૩૩

(૪)–નિયામકના મહેનતાણામાં વધારો એસેસીના નફામાં પ્રતિબિંબિત થતો નથી.–

એસેસી–જો સ્વીકાર્ય હોય તો.

અપીલ ટ્રિબ્યુનલ–અધિકારક્ષેત્ર–જો જરૂરી હોય તો નિર્ણયોના સમર્થનમાં કારણો.

આવકવેરા અધિકારીએ એસેસી કંપનીના નિર્દેશકો અને અધિકારીઓના મહેનતાણામાં વધારાને મંજૂરી આપી ન હતી કારણ કે આ વધારો એસેસીના નફામાં વૃદ્ધિમાં પ્રતિબિંબિત થયો ન હતો અને તે કારણે આવકવેરા કાયદાની કલમ ૧૦ (૨) (xv) હેઠળ વ્યવસાયના હેતુઓ માટે સંપૂર્ણપણે અને ચોખ્ખી રીતે ખર્ચ કરવામાં આવ્યો ન હતો. આદેશ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આ આદેશમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. સંદર્ભ પર ઉચ્ચ અદાલતે મહેસૂલ સામેના પ્રશ્નનો જવાબ આપતા જણાવ્યું હતું કે ટ્રિબ્યુનલે કેટલાક

અધિકારીઓના સંદર્ભમાં વધારાને આંશિક રીતે નકારી કાઢવામાં પુરાવા વિના કામ કર્યું હતું.

આ અદાલતમાં અપીલમાં,

ઠરાવ્યુ કે અરજી રદ કરી દેવી જોઈએ.

સમર્થનમાં કારણો વિના નિર્ણય નોંધવાની પ્રથાને ગંભીર રીતે નકારી શકાય નહીં. ટ્રિબ્યુનલ અદાલત ન હોવા છતાં, તે ન્યાયિક સત્તાથી સંપન્ન છે જેનો ઉપયોગ સિવિલ પ્રોસીજર કોડ હેઠળ કાર્ય કરતી અપીલ કોર્ટની સત્તાના ઉપયોગ સમાન રીતે થવો જોઈએ. આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૨૨ ની કલમ ૩૩(જ) માં "તેના પર યોગ્ય લાગે તેવા આદેશો પસાર કરવાનો" અધિકાર મનસ્વી નથી; આ અભિવ્યક્તિનો હેતુ પુરાવાના પ્રકાશમાં અને કેસના ન્યાય સાથે સુસંગત રીતે અપીલના વિષયમાંથી ઉદ્ભવતા વિષયવસ્તુ સાથે વ્યવહાર કરવા અને નક્કી કરવા માટે અધિકારક્ષેત્ર અથવા ટ્રિબ્યુનલને વ્યાખ્યાયિત કરવાનો છે. સત્તાવાળાઓના પદાનુક્રમમાં એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ એ અંતિમ તથ્ય શોધક સંસ્થા છે: હકીકતના પ્રશ્નો પરના તેના નિર્ણયો હાઈકોર્ટ સમક્ષ પૂછપરછ માટે જવાબદાર નથી. [૨૧૬ H-૨૧૭ C]

જ્યારે આવકવેરા કાયદાની કલમ ૧૦ (૨) (xv) હેઠળ ભથ્થાનો દાવો કરવામાં આવે છે, ત્યારે આવકવેરા સત્તાવાળાઓએ નક્કી કરવું પડે છે કે ભથ્થું તરીકે દાવો કરાયેલ ખર્ચ સ્વેચ્છાએ અને વ્યાપારી લાભના આધારે કરવામાં આવ્યો હતો કે કેમ. ખર્ચ સંપૂર્ણપણે વ્યવસાયના હેતુ માટે નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે વ્યાપારી અનુકૂળતાની કસોટી લાગુ કરવામાં, ટાઈટલ ખર્ચની વાજબીતા, મહેસૂલના નહીં પણ વેપારીના દૃષ્ટિકોણથી નક્કી થવી જોઈએ. નોકરીદાતા તેના કર્મચારીઓનું મહેનતાણું નક્કી કરીને તેના વ્યવસાયની હદ, ભિભાવવાની ફરજોની પ્રકૃતિ અને કર્મચારીનું વિશેષ

વલણ, વ્યવસાયના વિસ્તરણની ભાવિ સંભાવનાઓ અને અન્ય સંબંધિત સંજોગોને ધ્યાનમાં લેવાનો હકદાર છે. પગારમાં વધારો કરવાનો નિયમ ત્યારે જ વાજબી ઠેરવી શકાય જ્યારે નોકરીદાતાના નફામાં અનુરૂપ વધારો થાય તે ભૂલભરેલું છે. [૨૧૭F-૨૧૮B]

સિવિલ એપેલેટ જ્યુરિડિકશન – સિવિલ અપીલ નં. ૨૭૯ અને ૨૮૦/૧૯૬૬ આવકવેરા સંદર્ભ નંબર ૨૩/૧૯૬૧ માં બોમ્બે હાઈકોર્ટના તા.૪ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૬૨ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી સ્પેશ્યલ લીવ દ્વારા અપીલ.

અપીલકર્તા તરફે (બંને અપીલમાં) આર. એન. સચથે માટે એસ. કે. મિત્રા, ટી. એ. રામચંદ્રન, એસ. પી. નૈયર. સામાવાળા તરફે જે. બી. દાદાચંજી અને ઓ. સી. માથુર (બંને અપીલમાં).

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટિસ શાહ દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો. સામાવાળા (હવે પછી 'એસેસી' તરીકે ઓળખાય છે) કંપની અધિનિયમ, ૧૯૧૩ હેઠળ નોંધાયેલી ખાનગી મર્યાદિત કંપની છે. એસેસી નવ પબ્લિક લિમિટેડ કંપનીઓ માટે મેનેજિંગ એજન્ટ તરીકે કામ કરવાનો વ્યવસાય કરે છે. એસેસીઓના વ્યવસાયનું સંચાલન ત્રણ નિર્દેશકો દ્વારા કરવામાં આવતું હતું. દરેક નિર્દેશકને રૂ.૨,૫૦૦ પ્રતિ માસ મહેનતાણું ચુકવવામાં આવતું હતું. એસેસીએ તેની બાબતોનું સંચાલન કરવા માટે ત્રણ કાર્યકારી અધિકારીઓની નિમણૂક કરી હતી. તા.૯ જુલાઈ, ૧૯૫૨ ના ઠરાવ દ્વારા, એસેસીઓના દરેક નિયામકના મહેનતાણામાં તા.૧ એપ્રિલ, ૧૯૫૨ થી પાછલી અસરથી દર મહિને રૂ.૧,૦૦૦ અને ત્રણ અધિકારીઓમાંથી બેને રૂ.૫૦૦ પ્રતિ માસ અને બાકીના અધિકારીને દર મહિને

રૂ.૭૫૦ વધારો કરવામાં આવ્યો હતો. વર્ષ ૧૯૫૩માં દરેક નિર્દેશકના મહેનતાણામાં ૩.૫૦૦ પ્રતિ માસ અને દરેક અધિકારીને રૂ.૨૫૦ પ્રતિ માસ વધારો કરવામાં આવ્યો હતો.

વર્ષ ૧૯૫૩-૫૪ અને ૧૯૫૪-૫૫ માટે આવકની આકારણી માટેની કાર્યવાહીમાં આવકવેરા અધિકારીએ એસેસીની કરપાત્ર આવકની ગણતરીમાં નિયામક અને અધિકારીઓના મહેનતાણામાં વધારાને શા માટે મંજૂરી ન આપવી જોઈએ તેનું કારણ દર્શાવવા માટે એસેસીને બોલાવ્યા હતા. એસેસીએ રજૂઆત કરી હતી કે સંચાલિત કંપનીઓએ વ્યવસાયના વિસ્તાર અને પ્રવૃત્તિઓમાં નોંધપાત્ર વધારો કર્યો છે અને તેમણે નવી લાઈનો હાથ ધરી છે જેનાથી એસેસીના નિર્દેશકો અને અધિકારીઓ પર વધુ બોજ પડે છે. આવકવેરા અધિકારીએ એસેસીના નિર્દેશકો અને અધિકારીઓના મહેનતાણામાં વધારાને મંજૂરી આપી ન હતી. તેમનો મત હતો કે અધિકારીઓના મહેનતાણું અથવા પગારમાં વધારો "એસેસીના નફામાં વધારામાં પ્રતિબિંબિત થતો નથી", તે એવો ખર્ચ ન હતો જે ક.૧૦ (૨) (xv) ભારતીય આવક-કર અધિનિયમ હેઠળ વ્યવસાયના હેતુઓ માટે સંપૂર્ણ અને જરૂરી રીતે નિર્ધારિત કરી શકાય અપીલમાં, અપીલ સહાયક કમિશનરે આ આદેશની પુષ્ટિ કરી હતી. આવકવેરા અપીલ ટ્રિબ્યુનલે આકારણીના આદેશમાં ફેરફાર કર્યો હતો. ટ્રિબ્યુનલે અવલોકન કર્યું હતું કે "એસેસીનો વ્યવસાય ચલાવવો અને કર્મચારીઓના દરેક સભ્યનો પગાર નક્કી કરવો તે આવકવેરા અધિકારીનું કામ નથી. જો કે, તેનો અર્થ એ નથી કે તે કોઈ વાજબી કારણ વગર પગારમાં ગેરવાજબી વધારાને મંજૂરી આપવા માટે એસેસી માટે ખુલ્લું છે. તે પગારની આડમાં ભેટ આપવા સમાન હોઈ શકે છે. ત્યારબાદ ટ્રિબ્યુનલે નિર્દેશ આપ્યો હતો કે 'ડિરેક્ટરો ક્લારા' અગાઉ મેળવેલા પગારને ધ્યાનમાં રાખીને, પગાર દરેક કેસમાં દર મહિને રૂ.૪,૦૦૦ની આવક કપાતની મંજૂરી

આપવામાં આવશે. આ આદેશ આપતા ટ્રિબ્યુનલે દેખીતી રીતે એ હકીકતની દૃષ્ટિ ગુમાવી દીધી કે નાણાકીય વર્ષમાં ૧૯૫૨-૫૩ માં ડિરેક્ટરોને રૂ.૪૨,૦૦૦ આખા વર્ષ માટે મહેનતાણું તરીકે મેળવ્યા હતા, અને માત્ર ૧૯૫૩-૫૪ વર્ષમાં જ નિર્દેશકોને રૂ.૪૮,૦૦૦ નું મહેનતાણું મળ્યું હતું. ટ્રિબ્યુનલે એ પણ નિર્દેશ આપ્યો હતો કે દરેક કર્મચારીના પગારમાં વધારો અગાઉના વર્ષની આકારણીની સરખામણીમાં વાર્ષિક રૂ.૩,૦૦૦ને સ્વીકાર્ય કપાત તરીકે મંજૂરી આપવામાં આવશે. ટ્રિબ્યુનલે ત્રણેય અધિકારીઓને ચૂકવવામાં આવેલા પગારની બાકી રકમની મંજૂરી ન આપવાનું કોઈ કારણ આપ્યું નથી.

ટ્રિબ્યુનલે બોમ્બે હાઈકોર્ટના નિર્ણય માટે નીચેનો પ્રશ્ન રજૂ કર્યો હતો:.....

"શું હકીકતો અને કેસના સંજોગોના આધારે ટ્રિબ્યુનલે રૂ.૩૦,૦૦૦ (ત્રીસ હજાર રૂપિયા) નામંજૂર કરવામાં પુરાવા વિના કાર્યવાહી કરી હતી ?"

ઉચ્ચ અદાલતનો મત હતો કે ટ્રિબ્યુનલે મૂલ્યાંકન વર્ષ ૧૯૫૩-૫૪ અને ૧૯૫૪-૫૫ દરમિયાન ત્રણ કાર્યકારી અધિકારીઓના મહેનતાણામાં વધારાને આંશિક રીતે નામંજૂર કરીને પુરાવા વિના કાર્યવાહી કરી હતી. આવકવેરા કમિશનરે સ્પેશ્યલ લીવ સાથે આ અદાલત સમક્ષ અપીલ કરી છે.

એસેસીએ ભારતીય આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૨૨ ની કલમ ૧૦(૨)(xv) હેઠળ માન્ય ભથ્થા તરીકે નિયામક અને કાર્યકારી અધિકારીઓને ચૂકવવામાં આવેલા વધારાના મહેનતાણાનો દાવો કર્યો હતો, જેમાં લખવામાં આવ્યું છે કે "આવા નફા અથવા લાભની ગણતરી નીચેના ભથ્થાં આપ્યા પછી કરવામાં આવશે, એટલે કે:

(xv) કોઈપણ ખર્ચ કે જે કલમ (i) થી (xiv) માં વર્ણવેલ પ્રકૃતિનું ભથ્થું ન હોય, અને

તે મૂડી ખર્ચ અથવા કરપાત્ર વ્યક્તિના વ્યક્તિગત ખર્ચની પ્રકૃતિમાં ન હોય અથવા આવા વેપાર, વ્યવસાય અથવા ધંધાના હેતુ માટે સંપૂર્ણપણે અને ચોખ્ખીરીતે ખર્ચવામાં ન આવે.

કાર્યકારી અધિકારીઓને ચૂકવવામાં આવતું મહેનતાણું કલમ (i) થી (xiv) હેઠળ માન્ય પ્રકૃતિનું નહોતું. ન તો તે મૂડી ખર્ચના સ્વરૂપનું હતું, ન તો એસેસીના વ્યક્તિગત ખર્ચનો આવકવેરા અધિકારીએ મહેનતાણામાં સંપૂર્ણ વધારાને મંજૂરી આપી ન હતી કે તે આવા વ્યવસાયના હેતુ માટે "સંપૂર્ણ અને જરૂરી" રીતે ખર્ચવામાં આવ્યું ન હતું. ટ્રિબ્યુનલે કોઈકારણો નોંધ્યા વિના આંશિક રીતે રકમને માન્ય કપાત તરીકે નામંજૂર કરી હતી. એ વાત પર ભાર મૂકવો જરૂરી છે કે ટ્રિબ્યુનલ અદાલત ન હોવા છતાં, તેનો ઉપયોગ સિવિલ પ્રોસિજર કોડ હેઠળ કામ કરતી અપીલીય અદાલતની સત્તાના ઉપયોગની જેમ જ ન્યાયિક સત્તા સાથે કરવામાં આવે છે'; તેના પર તે યોગ્ય લાગે તેવા આદેશો પસાર કરવાની સત્તા કલમ ૩૩(જ) આવકવેરા કાયદો, ૧૯૨૨ મનસ્વી નથી: આ અભિવ્યક્તિનો હેતુ પુરાવાના પ્રકાશમાં અને અન્યના ન્યાય સાથે સુસંગત રીતે અપીલના વિષયમાંથી ઉદ્ભવતા પ્રશ્નો સાથે વ્યવહાર કરવા અને નક્કી કરવા માટે ટ્રિબ્યુનલના અધિકારક્ષેત્રને વ્યાખ્યાયિત કરવાનો છે. સત્તાવાળાઓના પદાનુક્રમમાં એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ એ અંતિમ તથ્ય શોધક સંસ્થા છે; હકીકતના પ્રશ્નો પરના તેના નિર્ણયો હાઈકોર્ટ સમક્ષ પૂછપરછ માટે જવાબદાર નથી. અધિકારક્ષેત્રની પ્રકૃતિ આગાહી કરે છે કે ટ્રિબ્યુનલ ન્યાયિક ભાવનાથી કેસનો સંપર્ક કરશે અને નિર્ણય લેશે અને તે હેતુ માટે તેણે તેની સમક્ષ વાદગ્રસ્ત પ્રશ્નોને પુરાવા સાથે દર્શાવવા જોઈએ અને નિર્ણયના સમર્થનમાં તેના કારણો નોંધવા જોઈએ. સમર્થનમાં કારણો વિના નિર્ણય નોંધવાની પ્રથાને ગંભીર રીતે નકારી શકાય નહીં.

તેમના આદેશના ફક્ત ૨ માં ટ્રિબ્યુનલે આકારણી કરનાર દ્વારા તેના કર્મચારીઓને મહેનતાણાની ચુકવણીમાં થયેલા ખર્ચની કપાત માટેના દાવાઓને લાગુ પડતા સિદ્ધાંતને યોગ્ય રીતે નિર્ધારિત કર્યો છે. પરંતુ ચૂકવેલ રકમના ભથ્થાના દાવાને આંશિક રીતે નકારી કાઢવા માટે, કોઈ કારણ નોંધવામાં આવ્યું ન હતું. જો ટ્રિબ્યુનલને સંતોષ થયો હોત કે ખર્ચ આકારણીકર્તાના વ્યવસાયના હેતુ માટે સંપૂર્ણપણે અને ચોખ્ખી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો અથવા ખર્ચવામાં આવ્યો હતો, તો ખર્ચવામાં આવેલી સંપૂર્ણ રકમને મંજૂરી ન આપવાનું કોઈ કારણ નહોતું. ટ્રિબ્યુનલ એવા નિષ્કર્ષ પર આવવા માટે તૈયાર છે કે કથિત ચુકવણી વાસ્તવિક નથી અથવા તે વેપારીના સ્વરૂપમાં આકારણીદાર દ્વારા કરવામાં આવતી નથી અથવા તે સંપૂર્ણપણે અને ચોખ્ખીરીતે આકારણીદારના વ્યવસાયના હેતુ માટે કરવામાં આવી નથી અને તેને મંજૂરી નથી. પરંતુ તેમના મતે એસેસી કર્મચારીને જે મહેનતાણું ચૂકવવું જોઈએ તે નક્કી કરવાનું ટ્રિબ્યુનલનું કાર્ય નથી. જ્યારે કલમ ૧૦ (૨) (xv) આવકવેરા કાયદા હેઠળ ભથ્થાનો દાવો., આવકવેરા સત્તાવાળાઓએ નક્કી કરવું પડશે કે ભથ્થું તરીકે દાવો કરાયેલ ખર્ચ સ્વેચ્છાએ અને વ્યાપારી લાભના આધારે કરવામાં આવ્યો હતો કે કેમ. ખર્ચ સંપૂર્ણપણે અને ચોખ્ખી રીતે વ્યવસાયના હેતુ માટે નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે વ્યાવસાયિક અનુકૂળતાની કસોટી લાગુ કરવા માટે, ખર્ચની વાજબીતા મહેસૂલના નહીં પણ વેપારીના દૃષ્ટિકોણથી નક્કી કરવી પડશે. આવકવેરા અધિકારીનો મત હતો કે એસેસીની કમાણીમાં પૂરતો વધારો થયો નથી, કારણ કે મહેનતાણામાં વધારો એસેસીના નફામાં વધારામાં પ્રતિબિંબિત થતો નથી અને એવું જણાય છે કે અગાઉના વર્ષોની સરખામણીમાં, એસેસીના જાહેર કરેલા વ્યવસાયિક નફામાં રૂ. ૨ લાખ અને તેથી ખર્ચમાં વધારાને વ્યવસાયના હેતુઓ માટે સંપૂર્ણપણે અને જરૂરી રીતે નિર્ધારિત તરીકે ન્યાયી ઠેરવી શકાયો ન હતો. પરંતુ નોકરીદાતા તેના

કર્મચારીઓનું મહેનતાણું નક્કી કરવામાં તેના વ્યવસાયની હદ, નિભાવવાની ફરજોની પ્રકૃતિને ધ્યાનમાં લેવાનો હકદાર છે., અને કર્મચારીની વિશેષ યોગ્યતા, વ્યવસાયના વિસ્તરણની ભાવિ સંભાવનાઓ અને અન્ય સંબંધિત સંજોગો.જો નોકરીદાતાના નફામાં અનુરૂપ વધારો થાય તો જ મહેનતાણું વધારવાનો નિયમ વાજબી ઠેરવી શકાય, તે અમારા મતે ખોટો છે. ટ્રિબ્યુનલ આવકવેરા અધિકારીના દૃષ્ટિકોણ સાથે સહમત ન હતું. તેમના આદેશના ફક્ત રમાં કરવામાં આવેલા અવલોકનો પરથી તે સ્પષ્ટ થાય છે.પરંતુ, કોઈ કારણ આપ્યા વિના, ટ્રિબ્યુનલે દાવાને માત્ર આંશિક રીતે મંજૂરી આપી હતી.ઉચ્ચ અદાલતે સાવચેતીપૂર્વક વિચારણા કરીને ધ્યાન દોર્યું છે કે એસેસીનું કામ નોંધપાત્ર રીતે વધ્યું છે અને સંચાલિત કંપનીઓની સમૃદ્ધિને કારણે તે વધુ સખત બની ગયું છે અને તે અનુમાન લગાવવું વાજબી અને સ્વાભાવિક રહેશે કે "ડિરેક્ટર્સ અને ટોચના અધિકારીઓ બંને પરનું દબાણ તેમના મહેનતાણામાં વધારાને ન્યાયી ઠેરવતા વધ્યું છે. તેમના મતે હકીકત એ છે કે અન્ય કાર્યકારી અધિકારીઓની તરફેણમાં વધારાના વળતરને મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી તે પોતે જ વ્યવસાયના હેતુ માટે સંપૂર્ણપણે અને વિશિષ્ટ રીતે નિર્ધારિત અથવા ખર્ચ સિવાયના ખર્ચ અંગેનો આધાર નથી. અમે હાઈકોર્ટ સાથે સંમત છીએ કે ટ્રિબ્યુનલના આદેશમાં સમગ્ર વધારાના મહેનતાણાના ભથ્થાના દાવાને કોઈ પુરાવા દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું ન હતું.

તેથી અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને ખર્ચ સાથે રદ કરવામાં આવે છે. એક સુનાવણી ફી. અરજીઓ રદ કરવામાં આવી હતી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ:સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે

નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.